

Загородня А. А.
*кандидат педагогічних наук, доцент,
провідний науковий співробітник
відділу історії та філософії освіти*
Національної академії педагогічних наук України
м. Київ, Україна

НОВА СТАРША ПРОФІЛЬНА ШКОЛА: МОЖЛИВОСТІ ТА ВИКЛИКИ

Персоналізація навчання – головний освітній тренд сучасного європейського освітнього простору, який об'єктивно потребує від української школи адекватної реакції на процеси реформування загальної середньої школи, що відбуваються у провідних країнах світу. Загальною тенденцією розвитку старшої профільної школи є її орієнтація на широку диференціацію, варіативність, багатопрофільність, інтеграцію загальної і допрофесійної освіти. Упроваджуючи європейські стандарти освіти, Україна також пішла шляхом профілізації школи. Це означає, що після закінчення школи II ступеня (9 класу) кожен учень має визначитися зі своєю майбутньою професією і обрати той чи інший профіль навчання згідно зі своїми здібностями та уподобаннями. Такий вибір передбачає поглиблене і професійно зорієнтоване вивчення циклу споріднених предметів: за суспільно-гуманітарним, філологічним, художньо-естетичним, природничо-математичним, технологічним і спортивним напрямками.

Профільне навчання ми розглядаємо як вид диференційованого навчання, який передбачає врахування освітніх потреб, нахилів та здібностей учнів і створення умов для навчання старшокласників відповідно до їхнього професійного самовизначення, що забезпечується за рахунок змін у цілях, змісті та структурі організації навчання [1, с. 60].

Серед переваг профільного навчання у старшій школі сучасні дослідники виокремлюють наступні: урахування інтересів та побажань учнів відносно організації освітнього процесу, урахування здібностей, нахилів та обдарувань підлітків; можливість поглибленого вивчення циклу окремих предметів необхідних для подальшого вступу в заклад вищої освіти; врахування наступності між середньою та вищою ланками освіти; сприяння профільній

орієнтації старшокласників, розвиток у них відчуття самовизначеності; відхід від: поточних домашніх завдань, вузької залежності від підручника, виклику учнів до дошки; оголошення оцінок перед всім класом, поточно-накопичувального оцінювання формальних знань, адміністративного контролю конспектів уроків, поточно-накопичувального відвідування уроків адміністрацією, застосування до учнів репресивно-силових форм мотивації та інших «впливів», характерних посттоталітарним педагогічним системам та ін.

Метою профільного навчання є забезпечення рівних освітніх можливостей учнівської молоді до здобуття загальноосвітньої профільної та початкової допрофесійної підготовки; гарантування неперервної освіти впродовж усього життя; виховання особистості, здатної до самореалізації, професійного зростання й мобільності в умовах реформування сучасного суспільства [2].

З прийняттям нових законодавчих актів та проектів у галуз освіти й загальної середньої освіти загалом (Державна національна програма «Освіта. Україна XXI століття» (1993); Закони України: «Про освіту» (1991), «Про загальну середню освіту» (1999 р.); «Концепція загальної середньої освіти» (12-річна школа) (2001); «Концепція профільного навчання в старшій школі» (2003 р.), Галузева Програма впровадження профільного навчання на 2008-2010 роки (2008 р.); «Концепція Нової Української школи» (2016 р.)), в українських школах зосереджується увага на відході від утилітарної системи освіти, орієнтації освітньої політики на інтереси, здібності та запити учнів через розширення можливостей освіти за вибором, координацію її з перспективними потребами ринку праці.

Проте, наряду з усіма перевагами запуску старших профільних шкіл (10-12 класи) існує також ряд перешкод, а саме: *звуження кругозору* учнів у зв'язку з урізанням часу на вивчення окремих предметів; *нерівність* – відсутність достатньої кількості ресурсів для організації різних профілів в одній школі або близько розташованих (особливо в невеликих містах і селах); *відсутність необхідної матеріально-технічної та навчально-методичної бази; брак педагогічних кадрів*, що мають достатній рівень кваліфікації для роботи в

профільних класах; *відсутність системного моніторингу* процесу впровадження профільного навчання; *брак контингенту учнів*, необхідного для педагогічно обґрунтованої та суспільно доречної профілізації старшої загальноосвітньої школи; *порушення логіки у komponуванні матеріалу* – неузгодженість із суміжними предметами, механічний перенос складних тем із 10 та 11 класу у 9-й без урахування вікових особливостей, урізання важливих здобутків старих програм [3].

Як висновок слід зазначити, що процес профілізації старшої школи України потребує врахування реальних можливостей ресурсного забезпечення профільного навчання, розробки навчально-методичних комплектів, урахування результатів широкого експериментального випробування змісту і технологій профілізації старшої школи. Вирішальною умовою реалізації профілізації старшої школи є комплексне вирішення питань, пов'язаних з фінансовим, кадровим, навчально-методичним, нормативно-правовим і організаційним забезпеченням профільної школи.

Список літератури

1. Загородня А. А. Диференціація змісту навчання у старшій школі як ефективна умова реалізації особистісно-орієнтованої парадигми освіти / А. А. Загородня // Педагогічна освіта: теорія і практика: зб. наукових праць. Серія: Педагогіка. – 2018. – Вип. № 25 (2-2018). – С. 59–65.
2. НМЦ Профільного навчання Науково–методичного центру профільного навчання Інституту післядипломної педагогічної освіти Київського університету імені Бориса Грінченка [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://sites.google.com/site/smcprofil/materials/for_organizers/material_1.
3. Новий закон не пояснює, як буде функціонувати старша профільна школа – 10-12 класи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://dt.ua/UKRAINE/noviy-zakon-ne-royasnyuye-yak-bude-funkcionuvati-starsha-profilna-shkola-10-12-klasi-ekspert-313931_.html